

Seletuskiri Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse eelnõu juurde, mis käsitleb perekahvitiste seaduse vanemahüvitise töötuse erisätte rakendamise analüüsi

Protokollilise otsuse eelnõuga võtab Vabariigi Valitsus teadmiseks perekahvitiste seaduse § 63 lõike 3 alusel koostatud vanemahüvitise suuruse arvutamisel töötusega arvestamise põhimõtte rakendamise mõjude järelhindamise aruande ja teeb otsuse esitada see Riigikogule.

Järelhindamise aruanne esitatakse Vabariigi Valitsusele perekahvitiste seaduse § 63 lõike 3 alusel ning kooskõlas Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (HÕNTE) § 1 lõikega 7 ja Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 21 lõikega 1.

Perekahvitiste seaduse § 63 lõike 3 kohaselt oli Sotsiaalministeeriumil ülesanne teha hiljemalt 2024. aastal vanemahüvitise suuruse arvutamisel töötusega arvestamise põhimõtte rakendamise sotsiaalse, sealhulgas demograafilise eeldatava olulise mõju järelhindamine. Erisäte lisati seadusesse 2020. aastal Siseministeeriumi poolt. Alates 2021. aastast, mil rahvastiku- ja perepoliitika valdkond liikus Sotsiaalministeeriumi haldusalasse, on sätte järelhindamise analüüsi koostamise kohustus Sotsiaalministeeriumil. HÕNTE kohaselt, kui seaduseelnõus on ette nähtud seaduse mõjude järelhindamise aruande esitamine, tuleb see esitada nii Vabariigi Valitsusele kui ka Riigikogule.

Vanemahüvitise töötuse erisäte võimaldas jätta ajavahemikus 01.01.2021–31.12.2023 sündinud laste eest määratud vanemahüvitise arvestusperioodist välja Eesti Töötukassas töötuna arvel olnud aja, et vältida laste saamise edasilükkamist töötusest tingitud väiksema vanemahüvitise tõttu ja tagada koroonakriisi tõttu töö kaotanud vanemahüvitise saajate parem toimetulek. Järelhindamise aruanne annab ülevaate vanemahüvitise töötuse erisätte tulemuslikkusest, osapoolte tagasisidest ja ettepanekutest ning soovistest, kuidas rakendada edaspidi eriolukorrast tulenevaid erimeetmeid.

Järelhindamise aruande aluseks oli Sotsiaalkindlustusameti sotsiaalkaitse infosüsteemi SKAIS andmed (sh andmed töötuse perioodide kohta vanemahüvitise arvutamise arvestusperioodil) nende vanemahüvitise saajate kohta, kes said ajavahemikus 01.01.2021–31.12.2023 lapse. Lisaks analüüsiti erisätte rakendamisest tulenenud kohtulahendeid ja küsiti arvamust puudutatud partneritelt ja huvigruppideelt: Eesti Töötukassalt, Lastekaitse Liidult, Lapse Heaolu Arengukeskusest ja Lasterikaste Perede Liidult (Lasterikaste Perede Liit tagasisidet ei andnud). Partnerid tõid erisätte rakendamise tulemuslikkuse hindamisel välja positiivseid (toimetuleku parandamine kriisiajal), aga ka negatiivseid aspekte (ebavõrdsus ja rakenduslikud probleemid). Samuti tugineti analüüsis Statistikaameti Eesti tööjõu-uuringule ja Statistikaameti sündide andmetele. Lisaks sotsiaalsetele ja demograafilistele mõjudele on analüüsis välja toodud ka muudatuse mõju riigiasutuste töökoormusele ja riigieelarvele, et anda seadusemuudatuste mõjudele tervikhindang.

Järelhindamise aruanne on avaldatud Sotsiaalministeeriumi veebilehel. Aruanne on edastatud teadmiseks Justiits- ja Digiministeeriumile ning puudutatud partneritele ja huvigruppidele: Eesti Töötukassale, Lastekaitse Liidule, Lapse Heaolu Arengukeskusele ja Lasterikaste Perede Liidule.

Järelhindamise aruande on koostanud Sotsiaalministeeriumi analüüsi- ja statistikaosakonna nõunik Age Viira (age.viira@sm.ee) ja Sotsiaalkindlustusameti arendus- ja finantsosakonna portfelliholdur Pirjo Künnapuu (pirjo.kunnappuu@sotsiaalkindlustusamet.ee). Aruande koostamises on osalenud laste ja perede osakonna nõunik Ulvi Tüllinen (ulvi.tullinen@sm.ee) ja perepoliitika juht Gerli Lehe (gerli.lehe@sm.ee). Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse eelnõu ja selle seletuskiri on koostatud Sotsiaalministeeriumis.